

Кристияна Симеонова
Институт за български език – БАН, София

ЗА НЯКОИ СЛУЧАИ НА СИНОНИМИЯ В СЪВРЕМЕННАТА БЪЛГАРСКА ПОЛИТИЧЕСКА ТЕРМИНОЛОГИЯ

Abstract: The paper considers the phenomenon of synonymy in the modern Bulgarian political terminology. The author examines three basic types of synonymy: lexical, formative and syntactic as well as their sub-types.

Keywords: terminology, political terminology, synonymy

Синонимията като езиково явление не е чужда на съвременната българска политическа терминология. Тя се проявява тогава, когато един и същи денотат, едно и също понятие се назовават с две или повече езикови единици, които са различни по звуков състав, но близки или тъждествени по значение. Тъй като означават едно понятие, синонимите могат да се заместват взаимно в даден контекст, без да настъпва промяна в основния смисъл. Наличието на синонимия е свързано с вариантността, която според К. Я. Авербух е „фундаментално и всепоглъщащо свойство на целия обкръжаващ ни свят, от което и езиковите обекти не се явяват изключение, тъй като варирането – това е форма на съществуване за всички езикови единици, били те думи от общоезиковата сфера или термини (Авербух 2002, цит. по Попова 2012: 568). Следователно синонимните термини са различни езикови варианти на едно и също понятие. Обяснявайки причините за появата на синонимни термини, В. Даниленко подчертава, че „причините за възникването на синоними в терминологията най-често са различните източници за формиране на термините. Синонимията е особено характерна за началните етапи при формиране на терминологичните системи, когато още не е преминал естественият подбор на най-добрия термин и съществуват много варианти. [...] Конкретната реализация на лексикалните варианти в именуването на едни и същи понятия е осъществена в три основни разновидности: когато в езика се употребяват няколко заемки от различни езици за едно и също понятие; когато заедно със заемането съществува и домашна дума; когато заедно със заемането специално се създава домашна дума с редовно значение (Даниленко 1977: 73 – 74).

В съвременната българска политическа терминология са представени три основни вида синонимия – *лексикална*, *словообразователна* и *синтактична*:

а) лексикална синонимия

Най-общо казано, по степен на своята синонимичност лексикалните синоними се делят на две групи: *пълни (абсолютни)* и *непълни (частични, от-*

носителни). Пълните синоними, наричани още *лексикални дублети*, са напълно еднакви по значение и сфера на употреба и са еквивалентни в целия обем от значенията си. Най-често срещаните случаи тук са следните:

— **когато чужд по произход термин или терминоелемент се употребява заедно с домашния:** *кабинет и правителство, пилот и летец, депутат и народен представител, премиер и глава на правителство, президент и държавен глава, парламент и народно събрание, балотаж и повторно гласуване, флаг и знаме, консенсус и съгласие, омбудсман и обществен защитник, референдум и допитване да народа, бипатризм и двойно гражданство, пацифизъм и миролюбие, анархия и безредие, полемика и спор, анахронизъм и отживелица, кредо и верую, национализация и одържавяване, аграрен и земеделски, интернационален и международен, визита и посещение, болшинство и мнозинство, скинари и бръснати глави и др.*

— **когато чужд по произход термин или терминоелемент е синоним на друг чужд термин:** *скинари и скинхедс, прийом и метод и др.*

— **когато синонимията е между домашни езикови единици.** Този вид пълна синонимия е по-рядко явление в съвременния политически дискурс и примерите тук са малко. Напр. *разединение и неединство; войник и воин, боец; избирател и гласоподавател.*

Непълните синоними не са напълно еднакви по значение. При тях значенията съвпадат само отчасти, като всяко едно от тях носи различни смислови оттенъци и нюанси. Обикновено непълните синоними са многозначни думи, които са синоними само в отделни свои значения. Например многозначните думи *линия* и *черта* са синоними в случаи като *права линия* и *права черта*, но в случаи като *генерална линия на партията*, *линия на партийната политика*, *основна линия на дипломатическите действия* няма взаимозаменяемост (не можем да кажем *генерална черта на партията*). Също така прилагателното *висок*, когато става дума за човек, има синоним *дълъг*, а за глас – *писклив*, но в съчетанието *високи гости* синоними на *висок* са *уважаван, издигнат, официален*, а в съчетанието *висок пост, висока служба* – *ръководен* и пр. Това съчетание обикновено се употребява за политически и дипломатически представители на чужди държави, които идват на официално посещение в България. Непълни синоними са още *атака и нападение, насилие и терор, враг и противник*, които посочват различна степен в проявата на даден признак.

Освен синоними, които обективно посочват различни страни на едно и също понятие, в българската политическа реч все повече започват да се употребяват и т.нар. *стилистични синоними*, разкриващи определена стилистична окраска и съдържащи елементи на оценъчност. За целта често се прибегва до турски, диалектни или остарели думи, които служат за синоними на стилистично неутрални думи. Тези думи не са термини, но са много често употребявани в съвременния политически дискурс. Например стилистична синонимия е използването на *файда* вместо *полза*; *пряпорец, байрак* вместо *знаме*; *борч* вместо *паричен дълг*; *масраф* вместо *разход, разноски*; *келепир*

вместо *полза*, печалба; *тескере* вместо *паспорт*; *дередже* вместо *положение*, *състояние*; *зор* вместо *усилие*, *мъка*; *сеир* вместо *зрелище*; *рахат* вместо *спокойствие*, *безгрижие*; *кахър* и *гайле* вместо *грижа*, *неприятност*; *кеф* вместо *удоволствие*, *наслада*; *кусур* вместо *недостатък*; *хабер* вместо *вест*, *известие*; *хаир* вместо *добро*, *щастие*, *сполука* и др. Ето няколко примера. След като видя изборните резултати, „Атака“ сви пряпорците си; Байраците на „Атака“ вече не се воят из центъра на София; Съществува опасност да отнемат тескерето на В. Сидеров; Сеириите в парламента, разигравани по време на парламентарния контрол, омръзнаха на обикновения български гражданин; Кусуриите на нашите политици ние си ги знаем, ама и тези в Брюксел не са по-добри; Масрафът за всякакъв вид избори се плаща от обикновения данъкоплатец; Без никакъв зор от негова страна и вероятно поради объркване на избирателите, № 15 измести лидера си; От промяната на този закон файдата ще бъде никаква; Толкова години след 10 ноември дереджето на обикновения български народ е все така тежко; То модерното понятие конфликт на интереси не е нищо друго, освен обикновена шуробаджанащина, или, както е казал навремето бай Захари Стоянов, зетьошуробаджанакизъм или зетьошуробаджанаклък – отколено заболяване на нашия политически живот, което за съжаление може да бъде проследено на всички равнища и в тогавашна България, и в днешната (откъс от телевизионното предаване „История BG“, излъчено по Канал 1 през май 2014 г.).

Макар и по-рядко в днешната политическа реч се появяват и т.нар. *контекстови синоними*. Това са думи, които в обикновената употреба нямат нищо общо в своите значения, а се сближават по значение и стават синоними само в определен конкретен контекст, извън който те не са синоними. Например такава е употребата на *постна пица* в значение на *държавен бюджет*, в който *паричните средства за много отрасли и дейности са недостатъчни*.

б) словообразователна синонимия

Словообразователната синонимия е широко представена в днешната българска политическа терминология. Най-често тя се проявява тогава, когато различни афикси и афиксоиди се прибавят към един и същи корен. Ще се спрем на следните случаи:

— словообразователна синонимия между префикси и префиксоиди

Задължително условие тук е префиксите и префиксоидите да притежават общ семантичен признак и да са взаимозаменяеми (за повече подробности вж. Георгиева 2013: 196 – 198). Такава синонимия се наблюдава и само между домашни, и само между чужди по произход, и между домашни и чужди префикси и префиксоиди. Ето няколко примера.

За изразяване на признака *отрицание* съществува синонимия между българските префикси *не-* и *без-*, макар че тази синонимия е непълна. Има случаи, при които *не-* и *без-* са пълни синоними (напр. *нелихвен заем* и *безлихвен заем*). Цв. Георгиева обаче отбелязва, че в повечето случаи за пълна синони-

мия между *не-* и *без-* не може да се говори, защото водещото значение при *не-* е отрицанието, а при *без-* – отсъствието, липсата на означеното от основата (Георгиева 2013: 133 – 134). Много често като синоним на *не-* и *без-* се използва чуждият префикс *а-*. Напр. *аполитичност*, *аполитичен*, *аморалност*, *аморален*, *акомуникативен*, *адиалогичен*, *адиалогичност* и др. Със значение *отстраняване*, *отрицание* често се среща и префиксът *де-*: *декомунизация*, *деидеологизация*, *департизация*, *дебългаризация*.

Семантичният признак *противоположност*, *насоченост срещу* се изразява с чуждите форманти *анти-* и *контра-*, които са синоними на българското *противо-*. *Анти-* и *контра-* са сред най-активните препозитивни морфеми в съвременната българска политическа терминология, имащи много висока честота на употреба. Днешният политически език роди тяхното съчетаване с корени и основи, каквото не беше познато преди двадесетина години, например в думи като *контрамитинг*, *контрамитингуващ*, *контрапротест*, *контрапротестиращ*, *контрастачка*, *контрастачкуващ*, *контрадоклад*, *контрашество*, *контрагласуване*, *контрамярка*, *контраподписка*, *контракампания*, *контракултура*, *контратерор* и др. С по-малка честота на употреба е нашето *противо-*: *противоконституционност*, *противоконституционен*, *противодържавност*, *противодържавен*, *противозаконност*, *противозаконен*, *противоудар*.

Много често срещана в българската политическа терминология е синонимията между препозитивни морфеми за изразяване на *изключително висока*, *респ. най-висока степен на проявление на признака*, изразен с мотивиращата основа. Такива морфеми са *свръх-*, *супер-*, *хипер-*, *архи-*, *ултра-* и *мега-*, като *свръх-* е от български произход, *супер-* и *ултра-* – от латински, а *хипер-*, *архи-* и *мега-* – от гръцки. Напоследък към тях се прибавя и формантът *тон-*, който е от английски произход и е сред най-новите препозитивни морфеми в днешния български език, а със стилистична цел се използва и турското *баиш* (напр. *баиш ченге*, *баиш полицай*, *баиш мафиот*, *баиш престъпник*, *баиш лидер*, *баиш войвода* и др.). С помощта на тези морфеми се образува огромно количество термини, терминоеlementи и терминологична лексика в днешната българска политическа реч. Цв. Георгиева подчертава, че „общото между тези препозитивни форманти е инвариантното им значение – много висока или крайна степен на признака (Георгиева 2013: 84). Напр. *свръхинфлация*, *хиперинфлация*, *суперинфлация*, *мегаинфлация*; *свръхкорупция*, *хиперкорупция*, *суперкорупция*, *мегакорупция*; *свръсила*, *хиперсила*, *суперсила*, *мегасила*; *свръхсекретен*, *хиперсекретен*, *суперсекретен*, *мегасекретен* и др. Във всички подобни образувания българското *свръх-* е с по-ниска честота на употреба в сравнение с чуждите форманти. Вл. Мурдаров отбелязва, че „независимо от изключителната продуктивност на домашния формант *свръх-*, невинаги успява да се наложи българският елемент, тъй като много от образуванията се заемат готови от чуждоезикови терминологични системи или от международната научно-техническа и обществено-политическа терминология“ (Мурда-

ров 1983: 87). Въпреки общото в значението на тези форманти невинаги може да се говори за пълна синонимия между тях, респ. между техните производни, т.е. невинаги при тяхната употреба в речта те са взаимозаменяеми. Всеки един от тях носи различни нюанси в значението си и при своето семантично развитие може да придобива и нови.

За изразяване на обратното значение *много ниска степен на проявление на даден признак* най-често се използват чуждите по произход префиксоиди *микро-* и *мини-*. Напр. *микрокредитиране* и *миникредитиране*.

За изразяване на признака *мним, лъжлив, неистински* синонимия съществува между гръцкото *псевдо-*, латинското *квази-* и българското *лъже-*. Например *псевдодемокрация*, *квазидемокрация* и *лъжедемокрация*; *псевдоопозиция*, *квазиопозиция* и *лъжеопозиция*; *псевдореформа*, *квазиреформа* и *лъжереформа*; *псевдоморал*, *квазиморал* и *лъжеморал*; *псевдопатриот*, *квазипатриот* и *лъжепатриот*.

За означаване на нещо, което се е случило *преди* или *след* друго нещо, има синонимия между българските префиски *до-* и *пред-*, а също и между българското *след-* и латинското *пост-*. С тях се образуват предимно терминоелементи. Напр. *доприватизационен* и *предприватизационен*; и съответно *следприватизационен* и *постприватизационен*.

— словообразователна синонимия между суфикси и суфиксоиди

Това се случва, когато към едни и същи корени и основи се прибавят различни суфикси, без да се променя значението.

Частична синонимия съществува между наставките *-не* и *-ние* при образуване на отглаголни съществителни имена. Тук трябва да се има предвид, че формите с *-ние* притежават по-слабо изразена глаголност, отколкото формите с *-не*. Формите с *-не* означават самите действия, докато някои от формите с *-ние* не означават действия, а само резултатите или последиците от тях. В някои случаи обаче разликата в значенията между формите е твърде малка, дори едва доловима, и те могат взаимно да се заменят. Например *гонене* и *гонение*; *съществуване* и *съществувание*; *порицаване* и *порицание*; *изтребване* и *изтребление*; *съхраняване* и *съхранение*; *отстъпване* и *отстъпление*; *самоопределяне* и *самоопределение*; *разпределяне* и *разпределение*; *евроразширяване* и *евроразширение* и др. Ето няколко примера, взети от печатни и електронни медии, в които е възможна взаимозаменяемост. *Политиката на Европейския съюз е за евроразширение* (респ. *евроразширяване*) на Изток; *Изтреблението* (респ. *изтребването*) на двама или трима от талибанските лидери няма да реши проблемите с тях; *Официална политика на гонене* (респ. *гонение*) на българските турци от България никога не е имало; *В Правец бе отбелязана годишнината от рождението* (респ. *раждането*) на Т. Живков; *Средствата за съществуване* (респ. *съществувание*), с които реално разполага един средностатистически български гражданин, стават все по-недостатъчни; *Разпределянето* (респ. *разпределението*) на средствата от държавния бюджет отново предизвика поредица от спорове и коментари

ри; *Етническото самоопределяне* (респ. *самоопределение*) на тези хора като българи от десетилетия насам им създава големи проблеми с тамошните официални власти.

Частична синонимия се наблюдава при думите от женски род с наставки *-ота* и *-отия*, като тези с *-отия* почти винаги са стилистично оцветени. Тези думи не са термини, но са част от политическата реч. Например *празнота* и *празнотия*, *скъпота* и *скъпотия*, *немота* и *немотия*, *тъпота* и *тъпотия*, *неяснота* и *неяснотия*, *беснота* и *беснотия*, *леснота* и *леснотия*, *непълнота* и *непълнотия* и др. Ето няколко примера. *Нормалните форми на беснота останала за обикновените привърженици на „Атака“*, *докато някои от лидерите демонстрират войнстваща беснотия*; *Празната парламентарна зала не е срамота, а е пълна срамотия за т.нар. народни избраници*; *Пълните неяснотии* (респ. *неясноти*) *относно принципите на съставяне на предизборните листи продължават*.

Понякога за образуване на частични синоними се използват суфиксите *-изъм* и *-ция* в случаи като *антиамериканизъм* и *антиамериканизация*, *антиглобализъм* и *антиглобализация*, *антиевропеизъм* и *антиевропеизация*. Тази синонимия съществува и при основи, които са собствени имена или аббревиатури. Напр. *антипутинизъм* и *антипутинизация*, *антитачъризъм* и *антитачъризация*, *антинаатовизъм* и *антинаатовизация* и др. При тези случаи се срещат синонимни варианти с *контра-*, както и антонимни с *про-*.

Синонимия съществува и при наставките *-ка* и *-ца* за думи от женски род. Напр. *чуждопоклонница* и *чуждопоклонничка*, *престолонаследница* и *престолонаследничка*, *стачкоизменница* и *стачкоизменничка*, *съмишленица* и *съмишленичка*, *следовница* и *следовничка*, *сънародница* и *сънародничка*, *привърженица* и *привърженичка*, *престъпница* и *престъпничка*, *застъпница* и *застъпничка*, *участница* и *участничка*, *отцепница* и *отцепничка* и др.

Някои терминоеlementи с наставки *-ичен* и *-ически* също функционират като синоними и могат взаимно да се заместват. Напр. *династичен* и *династически*, *националистичен* и *националистически*, *военностратегичен* и *военностратегически*, *антагонистичен* и *антагонистически*, *шовинистичен* и *шовинистически*, *опортюнистичен* и *опортюнистически*, *милитаристичен* и *милитаристически*, *(анти)терористичен* и *(анти)терористически* и др. Ето няколко примера: *династичен* (респ. *-ически*) *брак*; *шовинистична* (респ. *-ическа*) *позиция*; *националистична* (респ. *-ическа*) *политика*; *антагонистични* (респ. *-ически*) *класи*; *милитаристични* (респ. *-ически*) *планове*; *антитерористични* (респ. *-ически*) *мерки* и др.

Словообразователна синонимия между суфикси има и в случаи като *саботиране* и *саботаж*; *ламтене* и *ламтеж* (за *власт*, за *пари*, за *високи постове* и пр.); *разпадане* и *разпад* (на *световната социалистическа система*, на *колониализма*, на *коалиционното единство* и пр.); *растене* и *растеж* (на *доходите*, на *разходите*, на *инфлацията* и пр.); *безизходност* и *безизходица*; *разлика* и *различие*; *водител* и *водач*; *управленец* и *управник*; *демонстриране* и

денонсация; експулсиране и експулсация; перачница и пералня; наличие и наличност; беззаконие и беззаконност; пререгистриране и пререгистрация и др.

— словообразователна синонимия между композитуми

В днешната политическа реч тук се наблюдават основно два случая. При първия от тях едната част от композитума остава еднаква при всичките синоними (пълни или частични), а се променя другата, било само в аfixсално отношение, било и като корен. Ето няколко примера за такива термини и терминоеlementи: *самолетоносец* и *самолетоносач*; *агитработник* и *агитслужител*; *миротворчески*, *мироопазващ* и *миротворен*; *законодателен* и *законодателски*; *евродепутат* и *европарламентарист*; *европесимизъм* и *евроскептицизъм*; *европари* и *евросредства*; *евроинтеграция* и *европрисъединяване*; *трудоспособност* и *работоспособност*; *земеразделителен* и *земеразделящ*; *законодател*, *законотворител* и *законотворец*; *енергоспестяващ*, *енергоикономисващ* и *енергопоевтиняващ*; *пазарнонасочен* и *пазарноориентиран*; *новоназначен* и *новопостъпил*; *кредитополучател* и *кредитовзимател*; *еврофинансиране* и *еврокредитиране* и др.

При втория случай синонимните композитуми са изцяло различни разнокоренни думи. Напр. *въздухонаплаване* и *авиотранспорт*; *чуждопоклонничество* и *ксенофилия*; *пацифизъм* и *миролюбие*; *природозащитник* и *екоактивист* и др.

в) синтактична синонимия

В съвременната българска политическа терминология този тип синонимия се проявява в следните по-основни случаи:

— когато се наблюдава различна синтактична структура при наличието на еднакъв лексикален състав на термините словосъчетания

Най-често това е синонимия между термини словосъчетания със и без предлог. Примерите за това явление са многобройни. Напр. *политическа толерантност* и *толерантност в политиката*; *политическа пасивност* и *пасивност в политиката*; *политическа полемика* и *полемика в политиката*; *политическа конфронтация* и *конфронтация в политиката*; *политическа корупция* и *корупция в политика*; *политически компромис* и *компромис в политиката*; *политически консенсус* и *консенсус в политиката*; *политически популизъм* и *популизъм в политиката*; *държавен глава* и *глава на държавата*; *правителствен глава* и *глава на правителството*; *държавни символи* и *символи на държавата*; *изборен закон* и *закон за изборите*; *президентски избори* и *избори за президент*; *правителствена политика* и *политика на правителството*; *кметски прерогативи* и *прерогативи на кмета*; *общинско самоуправление* и *самоуправление на общините* и др. Подобно нещо се наблюдава и при някои названия: *Европейски съд* и *Съд на Европа*; *Европейска сметна палата* и *Сметна палата на Европейския съюз*; *Руска държавна дума* и *Държавна дума на Русия* и др.

— когато едната част от термините словосъчетания остава еднаква, а другата част се заменя с нейни синоними

Най-често това се случва при двусъставните термини словосъчетания. При единия случай съществителното име остава непроменено, а се променя терминоелементът прилагателно име: *абсолютна монархия* и *неограничена монархия*; *парламентарна монархия*, *конституционна монархия* и *ограничена монархия*; *балистична ракета*, *междуконтинентална ракета* и *глобална ракета*; *биологично оръжие* и *бактериологично оръжие*; *редовна армия* и *постоянна армия*; *държавен герб* и *национален герб*; *държавни символи* и *национални символи*; *политическа поддръжка* и *политическа подкрепа*; *държавна измяна* и *национална измяна*; *локална война* и *регионална война*; *информационен взрив* и *комуникационен взрив*; *сива икономика* и *сенчеста икономика* и др. При споменатите тук случаи различните синоними на терминоелементите прилагателни имена внасят различни отсенки и нюанси в значението на термина, като наблягат на различни негови страни, свойства и характеристики. Например *конституционна монархия*, *парламентарна монархия* и *ограничена монархия*. Първият термин набляга на факта, че при този тип монархия конституцията определя функциите на държавния глава и неговите права и задължения. Вторият термин подчертава, че властта на монарха се ограничава от парламента, а третият – че властта на монарха е ограничена и от конституцията, и от парламента. Такъв е и случаят при синонимните термини *междуконтинентална ракета* и *глобална ракета*. Това е такава ракета, която може да преодолява разстояния, по-големи от половината на земната окръжност. Терминоелементът *междуконтинентален* изтъква на преден план факта, че с такава ракета спокойно могат да се поразяват цели от един континент в друг, а терминоелементът *глобален* подчертава, че практически тази ракета може да поразява цели от и във всяка точка на земното кълбо.

При другия случай терминоелементът прилагателно име остава непроменен, а със синонимни варианти се заменя съществителното: *корейска криза* и *корейски въпрос*; *близкоизточна криза* и *близкоизточен въпрос*; *военнополитически блок* и *военнополитически съюз*; *двакамарен парламент* и *двакамарна система*; *демилитаризирана територия* и *демилитаризирана зона*; *коалиционно правителство* и *коалиционен кабинет*; *информационно затъмнение* и *информационна завеса*; *колективна безопасност* и *колективна сигурност*; *шенгенска завеса*, *шенгенска бариера* и *шенгенска стена*; *политическо сътрудничество* и *политическо партньорство* и др.

Освен при двусъставните, този тип синонимия, при който едната част остава еднаква, а другата се променя, се среща и при многосъставните термини словосъчетания: *глобални проблеми на съвременността*, *глобални проблеми на човечеството* и *проблеми от глобален мащаб*; *Европа на две скорости*, *Европа на различни скорости*, *Европа на концентричните кръгове* и *Европа на променливата геометрия*; *Програма за възстановяване на Европа* и *Европейска програма за възстановяване*; *етнически състав на населението* и *със-*

тав на населението по народности; международни сили на ООН, въоръжени сили на ООН, миротворчески сили на ООН и мироопазващи сили на ООН; мит за съветската опасност и мит за съветската заплаха; оръжие за масово унищожение и оръжие за масово поразяване; сили за бързо реагиране и корпус за бързо реагиране и др.

— когато термин словосъчетание функционира като синоним на термин дума, получена от универбирането на това съчетание

Както е известно, универбирането е разновидност на лексикално-синтактичният начин за терминологична номинация и представлява процес на образуване на нови думи от основата на устойчиви словосъчетания в резултат на продължителната им употреба в речта. Универбатите са равностойни синонимни варианти на словосъчетанията, от които са възникнали, и функционират паралелно и едновременно с тях. Като по-кратки еднословни названия универбатите са по-удобни и често пъти по-предпочитани в процеса на комуникацията. Ето няколко примера за такава синонимия: *оперативка* и *оперативно съвещание*; *петиетка* и *петгодишен план*; *оръжейник* и *оръжеен конструктор*; *единоначалие* и *принцип на единоначалието*; *апартейд* и *политика на апартейд* и др.

— когато един термин словосъчетание функционира като синоним на друг термин словосъчетание, получен от първия чрез синтактико-семантична кондензация

Синтактико-семантичната кондензация също е разновидност на лексикално-синтактичният начин за терминологична номинация. Получената в резултат на кондензация езикова единица обикновено не е еднословна (както е при универбирането), а е по-късо словосъчетание с по-малко компоненти от изходното, като двете словосъчетания функционират като синоними. Напр. *електорална активност на имащите право на глас* и *избирателна активност*; *светлинно излъчване на ядрения взрив* и *светлинен импулс*; *Организация на Варшавския договор* и *Варшавски договор* и др.

— когато като синоними функционират термини словосъчетания с различен лексикален състав

Например *изборен праг* и *процентна бариера* в значение на *онзи необходим минимален процент гласове, подадени за дадена партия или коалиция, който ѝ дава право да участва в разпределението на мандатите и който се определя от избирателния закон*. Друг пример: *Инициатива за стратегическа отбрана* и *Звездни войни* в значение на *програма за отбранителна система на САЩ срещу евентуално ядрено нападение, която е базирана отчасти в Космоса и е предназначена да защитава САЩ от междуконтинентални ракети, като ги засича и унищожавя преди още да са достигнали до целта*. Синонимни съчетания от този тип са също така *надпревара във въоръжаването* и *съревнование за военно превъзходство*; *расова дискриминация* и *политика на апартейд*; *обръч от фирми* и *финансиращи кръгове*; *Трети свят* и *развиващи се страни*; *Европейска икономическа общност* и *Общ пазар* и

др. Този тип синонимия се среща и при названия на конкретни политически събития, процеси, документи и пр. Напр. синонимни са словосъчетанията *Съвещание за сигурност и сътрудничество в Европа* и *Хелзинкската конференция* в значение на *дълъг дипломатически процес, проведен в Хелзинки и Женева на три етапа между юни 1973 г. и август 1975 г. с участието на над 30 европейски държави, САЩ и Канада, с основна цел постигане на сигурни гаранции за запазване на мира в Европа*. Синонимни названия са и *Азиатска доктрина на САЩ* и *доктрина „Джонсън“* в значение на *външнополитическа доктрина на САЩ, провъзгласена от тогавашния президент Л. Джонсън в речта му на 12 април 1966 г., в която са формулирани основните принципи на американската политика в Азия, изразяващи се в разширяване на политическото, икономическото и военностратегическото влияние на САЩ в региона*. Същият е случаят и при *Европейска програма за възстановяване и план „Маршал“* в значение на *програма за възстановяване на европейската икономика след Втората световна война, оповестена през 1947 г. от тогавашния външен министър на САЩ Джордж Маршал*.

Като извод за синонимията в българската политическа терминология ще посочим следното. Синонимията е голямо богатство на политическата реч и на езика като цяло. Чрез нея се разнообразява изказът, постига се по-голяма точност и нюансираност в предаването на мисли и се избягват ненужните повторения и еднообразието. Но същевременно синонимията в терминологията е и нежелателна, защото може да доведе до известни неясноти и защото често затруднява разбирането. Затова към нея трябва да се подхожда много внимателно.

ЛИТЕРАТУРА

- Авербух 2002:** Авербух, К. Я. Манифест современной терминологии. – В: *Материалы международной научно-практической конференции „Коммуникация: теория и практика в различных социальных контекстах“ („Коммуникация – 2002“)* („Communicating Across Differences“). Част I. Пятигорск, 2002.
- Георгиева 2013:** Георгиева, Цв. *Иновационни процеси в българската именна префиксация*. София: Авангард Прима, 2013.
- Даниленко 1977:** Даниленко, В. П. *Русская терминология: опыт лингвистического описания*. Москва: Наука, 1977.
- Мурдаров 1983:** Мурдаров, Вл. *Съвременни словообразователни процеси*. София: Наука и изкуство, 1983.
- Попова 2012:** Попова, М. *Теория на терминологията*. Велико Търново: ИК „Знак’94“, 2012.